

**РЕЛОКАЦІЯ ТА ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА
ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ЕКСТРАОРДИНАРНИХ
ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**

Дем'ян СМЕРНИЦЬКИЙ

*доктор юридичних наук, професор,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
спеціальних технічних засобів
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України
м. Київ, Україна*

Марина ТРИГУБЕНКО

*кандидат юридичних наук, старший дослідник,
провідний науковий співробітник науково-організаційного відділу
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України
м. Київ, Україна*

В умовах повномасштабної агресії росії проти України важливим питанням є переміщення виробництв технічних засобів критичної інфраструктури з тимчасово окупованих територій до підконтрольних або за кордон. Особливо це стосується сфери виготовлення озброєння, спеціальної техніки та оборонних засобів, енергетичної сфери тощо.

Реалії зазначених сучасних умов вимагають ефективного переміщення виробництв у найкоротші терміни та їх швидкого відновлення на іншому місці.

З метою забезпечення прискореного переміщення виробництв, особливо за кордон, необхідно забезпечити відповідність нормативно-правових документів щодо якості виробництва, продукції, заходів безпеки виготовлення технічних засобів, а також безпеки довкілля нормативним документам (директивам, технічним регламентам, стандартам, технічним умовам тощо) Європейського Союзу. Крім того, необхідно впровадити систему управління якістю (СУЯ) на виробництві згідно стандартів серії ISO 9000 з метою контролю виконання на виробництві процесів які забезпечують якість та безпечність продукції, а також безпечність виробничого процесу загалом – зменшення шкідливих викидів, забруднення навколишнього середовища, утилізації відходів, забезпечення безвідходного виробництва.

Досліджуючи питання релокації та технічного регулювання виробництва продукції в умовах екстраординарних правових режимів зазначимо, що технічне регулювання у відповідності до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» це – правове

регулювання відносин у сфері визначення та виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних з ними процесів та методів виробництва, а також перевірки їх додержання шляхом оцінки відповідності та/або державного ринкового нагляду і контролю нехарчової продукції чи інших видів державного нагляду (контролю). Норми щодо технічного регулювання переважно встановлюються у технічних регламентах, стандартах, технічних умовах та кодексах ustalеної практики.

Технічний регламент це – нормативно-правовий акт, в якому визначено характеристики продукції або пов'язані з ними процеси та методи виробництва, включаючи відповідні адміністративні положення, додержання яких є обов'язковим. Він може також включати або виключно стосуватися вимог до термінології, позначень, пакування, маркування чи етикетування в тій мірі, в якій вони застосовуються до продукції, процесу або методу виробництва¹.

У відповідності до Закону України «Про стандартизацію» стандарт це – нормативний документ, заснований на консенсусі, прийнятий визнаним органом, що встановлює для загального і неодноразового використання правила, настанови або характеристики щодо діяльності чи її результатів, та спрямований на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері.

Технічні умови це – нормативний документ, що встановлює технічні вимоги, яким повинна відповідати продукція, процес або послуга, та визначає процедури, за допомогою яких може бути встановлено, чи дотримані такі вимоги.

Кодекс ustalеної практики – нормативний документ, що містить рекомендації щодо практик чи процедур проектування, виготовлення, монтажу, технічного обслуговування або експлуатації обладнання, конструкцій чи виробів².

Отже, встановлення відповідних вимог в зазначених нормативно-правових та нормативних документах до якості та безпечності продукції та методів її виробництва відіграє ключову роль у забезпеченні швидкого адаптування на новому місці переміщеного за кордон виробництва, враховуючи всі вимоги країни до якої було переміщене це виробництво.

Враховуючи прагнення України стати як найшвидше членом Європейського Союзу, а також сучасні умови в яких опинилася наша держава у зв'язку з агресією росії, приведення нормативно-правових документів до європейських вимог стосовно продукції та її виробництва відіграє ключову роль у сфері технічного регулювання та релокації.

Також важливим компонентом якісного виробництва, в тому числі із забезпеченням безпеки довкілля, є запровадження системи моніторингу виробничих процесів у відповідності міжнародних стандартів серії ISO 9000, які стосуються побудови на виробництві системи управління якістю.

¹ Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України від 15 січня 2015 року № 124-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 14, ст.96.

² Про стандартизацію : Закон України від 5 червня 2014 року № 1315-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 31, ст.1058.

Система управління якістю дозволяє контролювати процеси та забезпечувати проведення їх із заданими характеристиками. Тобто вона не є системою підтвердження цієї якості, а системою забезпечення належного виконання встановлених процесів. Якщо процеси виконуватимуться згідно зі встановленими вимогами, то слід зробити висновок, що продукція, яку ми отримуватимемо, буде однакової якості.

Система управління якістю гарантує виготовлення продукції заданої якості, на рівень якої у підприємства вистачає певних ресурсів. У визначенні «система управління якістю» головним словом є «управління», тобто управління процесом виробництва для отримання заданих параметрів на виході.

Отже, система управління якістю виготовлення продукції на виробництві є універсальною системою організації виробничого процесу, яка дає змогу визначити всі її етапи, уникнути дублювання, забезпечити контроль за визначеними процесами та отримати продукцію встановленої якості та безпечності³.

ISO 9000 описує основні положення систем управління якістю і визначає термінологію для СУЯ⁴. ISO 9001 установлює вимоги до СУЯ, якщо організація потребує продемонструвати свою спроможність поставляти продукцію, що відповідає вимогам замовників і регламентів, а також прагне до підвищення задоволеності замовників⁵. ISO 9004 містить настанови щодо результативності та ефективності СУЯ⁶. Метою цього стандарту є поліпшення показників діяльності організації, а також задоволення замовників та інших зацікавлених сторін. А ISO 19011 містить рекомендації щодо здійснення аудиту СУЯ і систем управління навколишнім середовищем⁷.

Стандарти базуються на системно-процесному підході до виконання робіт, забезпечують їх визначення, визначення параметрів входів процесу та виходів. Тобто, система управління якістю контролює весь процес виробництва від надходження на підприємство сировини та матеріалів, забезпечення всіма видами ресурсів до виробничого процесу з виготовлення складових елементів продукції та її повної комплектації, до виходу продукції з виробництва, пакування, перевірки всіх технічних параметрів готової продукції.

³ Смерницький Д.В. Забезпечення управління якістю відповідно до стандартів серії ISO при розробці та виготовленні науково-технічної продукції: правове регулювання. Криміналістичний вісник. 2016. № 1 (25), С. 23-24

⁴ ДСТУ ISO 9000-2015. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів. Київ, 2016. 45 с.

⁵ ДСТУ ISO 9001-2015. Системи управління якістю. Вимоги. Київ, 2016. 22 с.

⁶ ДСТУ ISO 9004-2012. Управління задля досягнення сталого успіху організації. Підхід на основі управління якістю. Київ, 2013. 39 с.

⁷ ДСТУ ISO 19011:2011. Керівні вказівки по проведенню аудитів систем менеджменту. URL: <http://iso-management.com/wp-content/uploads/2015/06/ISO-1901120111.pdf> (дата звернення: 16.02.2025)